

Становище

за научно-изследователската, научно-организационната и експертна дейност на гл. ас. Виолина Стойчева Атанасова, участник в конкурс за академичната длъжност "доцент" в професионално направление 2.2 История и археология, научна област "Нова и най-нова обща история" за нуждите на ИИИЗсл. БАН

36

15.7

2016г.

чл. кор. проф. дин Румяна Радкова

Гл. асистент Виолина Атанасова отговаря на изискванията на ЗНСНЗ и Правилника на ИИИЗсл. за участие в конкурс за академичната длъжност "доцент". Тя притежава образователната и научна степен "доктор" от 1987 г. и е главен асистент в ИИИЗсл. от 1998. Кандидатката има общо 28 години трудов стаж по специалността. Пред НЖ д-р Атанасова се представя с 1 монография, 27 студии и статии и 3 рецензии.

Д-р Атанасова е сред малкото специалисти индолози в България и в момента е единствена сред историците. Тя е получила специализираната си подготовка по проблемите на Азия в Московския държавен университет "В.Ломоносов" и е защитила докторат в тази област в Института по изтокознание на РАН. Владее урду, хинди, панджаби, руски и английски език.

Основните научни интереси на д-р Атанасова са в две относително слабо проучени области на българската историография. Първата включва изследвания на общественно-политическата мисъл, култура и идейни процеси в индийското общество в Ново и Най-ново време и българо-индийските отношения, а втората засяга философията на историята като наука, нейната теория и методология.

В първия тематичен кръг, който е доминиращ в научната продукция на кандидатката, се откроява монографичното изследване "Българското огледало" (Акад. изд. "М. Дринов", 2014), в което се анализира представата за Индия в българското общество от XIX до края на XX в. Този обемист труд е синтез на многогодишните усилия и научни дирения на д-р В. Атанасова и е първото системно проучване на темата в българската историография. То е "пионерско" и може да се приеме като модел за изследвания от подобен род, които засягат от специфичен ъгъл самопознанието на българското общество и проблемите на българската култура.

Разработената тема е сложна и многопластова. Възприемащото общество се променя чувствително за историческия отрязък от сто години, а и страната, за която се създава представата също търпи развитие. При това както България е сложен обществен организъм, така и Индия и

нейният образ е комплексно понятие, съставено от различни по характер компоненти. Важен е и фактът, че българите твърде дълго нямат пряк досег с тази далечна страна и получават опосредствени сведения и данни, отразяващи светоусещането и културното ниво на други народи.

Хронологически, изследването се простира в много дълъг исторически период -от края на XIX до края на XX в. Авторката включва и епохата на Българското възраждане, когато се заражда представата за Индия. Така историческия фон, върху който протичат процесите и който влияе върху тях е още по- усложнен в обществено-политическо, идейно, културно и т.н. отношение.

Д-р В. Атанасова добре е мотивирала времевите граници на труда. Без представата за Индия през Възраждането не би могъл ясно да се очертае генезиса на образа след Освобождението и да се осмислят промените, които настъпват до средата на XX в и особено след 1954 г. Дългият изследователски период позволява да се проследи развитието на процесите, но и да се разкрие приемствеността и устойчивостта на образа при промяна на историческите условия в двете страни и в международните отношения.

Структурата на изследването е сполучлива, а трите глави и параграфите в тях са точно формулирани. Те дават на читателя възможност веднага да се ориентира как протича развитието на представата за тази страна в българското общество и да се очертаят най-важните му характеристики и промени, особено след установяването на двустранните отношения между Н.Р. България и Р. Индия.

Документалната основа на труда почива върху различни по вид извори, между които документи от ЦДА, АМВн.Р, НАБАН, данни от периодичния печат, учебници, художествена литература и произведения на изкуството. Този многостранен материал позволява на авторката аргументирано и от различни страни и области на знанието да представи образа на Индия с неговите особености и многообразие през различните исторически етапи.

Основните приноси на изследването са както в извеждането на темата като самостоятелен изследователски проблем, така и в нейното интердисциплинарно представяне в развитие, във връзка и в зависимост от историческите процеси в двете страни и промените в международните отношения.

Научно постижения е, че образът на Индия е детайлизиран за различните слоеве от българското общество, за отделните професии и сфери в обществено-политическия и културен живот. Представата не е единна, а пъзел от политически, социално-икономически, културно-исторически и емоционални черти. Това голямо многообразие е представено мотивирано и обяснено защо в определен период доминира

една или друга страна от образа в представите на различни слоеве от българското общество.

Постижение на изследването е анализът и съпоставката на пътищата, чрез които се изгражда всеки щрих в образа на Индия. Отлично е показана промяната, която настъпва във възприятията след установяването на двустранните отношения през 1954 г. Авторката точно и обосновано характеризира два аспекта в развитието на представата след това събитие. Първият е официалната политика на държавата, а вторият все по-силно разпространяваните в широките среди представи, противопоставящи се на официалната идеология.

С приносен характер е анализът на културните връзки между Индия и България и мястото на Л. Живкова в изграждането на алтернативни представи за тази страна.

В изследвания исторически период д-р В. Атанасова вижда два етапа в изграждането на представата за Индия, като границата е исторически обусловена в средата на ХХ в. Авторката прави задълбочени характеристики на отделните компоненти на образа за всеки един от подпериодите, съпоставя ги и посочва факторите, които влияят за изграждането им. Наред с това, В. Атанасова показва доколко въпреки различията в чертите, които характеризират представата за Индия, има приемственост.

Към приносите на труда може да се отнесе и анализа на процеса на пречупване на образа през светоусещането и идентичността на българина.

Книгата е написана стегнато, със силна вътрешна логика, с убедено защитени изводи и смятам, че ще заеме подобаващото ѝ се място в българската историография.

Към монографията се отнасят 7 статии и студии, свързани с основните проблеми на изследването, други 7, които проследяват отделни аспекти от европейската и руска рецепции за Индия и 6 материала върху взаимоотношенията на Индия и България и социалистическите страни.

Д-р Атанасова се интересува и от религиозни учения и движения през ХХ в., които в известна степен са път за интерпретация на индийската култура в българското общество, пречупени през нови религиозни нагласи. На тези въпроса са посветени 3 изследвания, между които “Религиозната вълна в България. Края на ХІХ –средата на ХХ в.”, “Измерения на религиозното пространство на източния мистицизъм в България (до средата на ХХ в)” и др.

В този кръг от проблеми са и 3 проучвания върху въпроси от индийската история и култура като “Южна Азия-зона на конфликт или стабилност”, “Секуляризацията в Индия-развитие на една идея през ХІХ – ХХ в.”. В тях се засягат въпроси, като общото и специфичното между обществата в Азия и Европа предимно в областта на идейния и духовен живот.

В статиите и студиите на В. Атанасова се поставят и разработват недостатъчно проучени въпроси от връзката Изток- Запад.

Вторият условно отделен кръг в научните дирения на д-р В. Атанасова е развитието на историята като наука, нейната философия и методология. Към него се отнасят две интервюта за П. Бицили и с Л. Горина за смисъла и предназначението на историята и изследването “Диалогът между история и социология и развитието на социалната история”. В тях авторката защитава идеята за преосмисляне на главните цели на историческите изследвания и изграждането на нови специфични методологически полета на историята като наука.

Изследванията на д-р В. Атанасова са разпознаваеми в българската и чужда научна литература и имат 20 цитирания, а за труда “Българското огледало” са отпечатани две рецензии.

Д-р В. Атанасова е запознала научната общественост в България със изследванията си като е участвала с доклади в 11 научни форума. Тя е изнесла публична лекция за “Рецепцията за Индия в България до средата на XX в.” на семинара “Актуални проблеми на историята и историографията”.

Кандидатката участва в 9 научни проекта, между които е сп. “Историческо бъдеще”.

Д-р В. Атанасова е член на редакционната колегия на сп. “Историческо бъдеще”, редактор в различни сборници като “Религия и общество”, “Проблемът Изток- Запад. България и Балканите”, “България, Балканите и Русия” и др. Тя се проявява и като преводач на научни статии. В. Атанасова е изработила web-site на сп. “Историческо бъдеще” и го поддържа.

Цялата научно-изследователска, научно-организационна и експертна дейност на гл. ас. д-р Виолина Атанасова я представят като отлично подготвен професионалист, перфекционалист с чувство на отговорност към задачите си. Тя е търсеща натура, която се стреми към проучването на нови и неизследвани полета в историческата наука и граничните ѝ области-социология, културология, философия на науката. Смятам че тя притежава всички качества, за да получи академичната длъжност “доцент” и апелирам пред НЖ за избора ѝ.

Януари 2016

чл. кор, проф. д и н Румяна Радкова